

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לוימי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנניד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת תצוה - זכור

אדר תשפ"ה | גיליון ס' (שנה ב')

שבת של תורה פנינים מאירים

למי יש פה?

האחרונה שבשבתים - עשרה אבני החושן המזכירים בפרשת השבוע, היתה אבן בשם 'שֶׁפָּה' כמאה"כ (שמות כח, כ) וְהַטֹּרֶן הַרְבִּיעִי תְּרִישִׁישׁ וְשָׁהָם וְיִשְׁפָּה. רבנו בחיי כותב שעל אבן זו נחקק שמו של בנימין, לפי שהוא התלבט במכירתו של יוסף אם לגלות הדבר לאביו או לא, ולבסוף התגבר לנצור את פיו ולא לגלות את הסוד לאביו, לפיכך ניתנה לו האבן הזאת הנקראת 'שפה', שהוא נוטריקון 'יש פה', להורות על מעלתו של בנימין שאף על פי שהיה לו פה לדבר, שתק ולא גילה את הדבר, עכ"ד.

אלא שלכאורה הדברים צריכים ביאור: אם אכן בנימין שתק ולא דיבר בפיו, יותר היה ראוי שהאבן תיקרא בשם 'אין פה', ולמה נקרא 'יש פה'?

אלא, אמר הרה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע, רעיון מאלף ונוקב: כיצד אנו יודעים אם האדם הוא הבעלים של חפץ מסוים? כשאנו רואים שהוא שולט על החפץ ויכול להחליט מה לעשות בו, אבל אם אין לו את הזכות לקבוע מה לעשות בחפץ, אות הוא שהחפץ אינו שייך לו. כך אדם המדבר דברים שאינם ראוים, ואחר כך מתחרט על שדיבר דברים מיותרים, הרי שפיו אינו שלו ואינו ברשותו. לכן נקרא שם האבן של בנימין דווקא בשם 'יש פה', כי אכן לבנימין היה פה! הפה היה שלו! הוא ידע למשול על הפה ולא לגלות את הסוד!

חשיבות הרבנה

הסבא מקלם, הגאון רבי שמחה זיסל זצ"ל בספרו אור רש"י, מעלה לקח חשוב מהפסוק בתחילת פרשתנו (שמות כח, ג-ה) וְאֶתֶּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב וְגו' וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגָמֶן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַיָּשָׁן.

המעייין בפסוקים יתקשה: מה צורך יש בפסוק זה? הלא בהמשך הפרשה, כאשר מפרשת התורה את סדר הכנתו של כל בגד ובגד, מפורטים החומרים והרכיבים אשר מהם נעשה כל בגד ובגד, לדוגמא בציווי האפוד נאמר ועשו את האפוד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משוד, ובציווי המעיל נאמר לעשותו מתכלת. אם כן, מה צורך יש לכתוב גם כאן בתחילת הפרשה את הפסוק הזה המדבר רק על לקיחת המוצרים? אלא, מכאן נראה בעליל עד כמה החשיבה התורה את ההכנה הקודמת למוצה, ללמדנו שגם עצם מעשה לקיחת הזהב והתכלת וכו', שהיא רק הכנה למוצה, ראויה לציין אותה בפסוק בפני עצמו, כי יש לה חשיבות ייחודית!

אוצר התורה יחלומים מתוך הפרשה

פורים - כפורים

וְכָפַר אֶהְרֵן עַל קִרְבָּנָיו אֶחָת בַּשָּׂנֵה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בַּשָּׂנֵה וְכָפַר עָלֵיו לְדַרְתֵּיכֶם (ל, ב)

מדוע כפל הכתוב ואמר פעמיים 'אֶחָת בַּשָּׂנֵה'? כי פעמיים בשנה יש יום של 'אחת בשנה', הראשון - יום הכיפורים, והשני - יום הפורים, שגם הוא יום כפרה, כידוע שיום כיפורים הוא כפורים, כמו פורים. (אמרי נועם להרה"ק רבי מאיר מדויקוב זי"ע)

וְעִשִׂיתָ בְּיַדְּךָ קֹדֶשׁ לְאֶהְרֵן אֶחָד "לְקַבֵּד וּלְתַפְאֵרַת", וְאֶתֶּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב וְגו' וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֵן "לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנֵנוּ לֵ" (כח, א)

לעם המתפעלים מחיצוניות נאמר שבגדי הכהונה נועדו לכבוד ולתפארת. אולם חכמי הלב המבינים את פנימיות העניין, נאמר שהבגדים נועדו לכוונה עמוקה יותר - 'לקדשו לכהנו לני'!

(הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, אב"ד קראקא)

וְעִשִׂיתָ עַל שׂוּלְיָיו רִמְנֵי תְּכֵלֶת וְגו' וְנִפְעַמְנֵי זָהָב בְּתוֹכָם (כח, ג)

הפעמונים המשמיעים קול מרמזים על דיבור, והרימונים הדוממים רומזים על שתיקה. לכן היה פעמון אחד בין שני רימונים, ללמדנו שהשתיקה תהיה כפולה מהדיבור. על כל דיבור ישתוק שתי שתיקות!

(תורת משה, לרבינו משה אלישיב זי"ע)

שערי תורה

מבט מככם ומבוא לפרשת השבוע

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

לאחר שלמדנו בפרשת תרומה על המשכן וכליו, בחלקו הראשון של פרשת תצווה נלמד על הבגדים שלבשו הכהנים בעת עבודתם, ואילו החלק השני של הפרשה מוקדש לסדר עבודת שבועת ימי המילואים לפני חנוכת המשכן.

שמן למאור • בגדי הכהונה • האפוד • החושן • המעיל • הציץ • שבועת ימי המילואים • מינוי כהן גדול לדורות • מזבח הקטורת

א. שמן

בכל לילה הדליקו נרות במנורה בשמן שהופק מזיתים כתושים, ללא שמרים.

ב. בגדים

כהן הדיוט לבש 4 בגדים: מנסיים, כתונת, אבנט, ומגבעת. והכהן-גדול לבש עוד 4 בגדים: מעיל, אפוד, חושן, וציץ. כהן שעבד בלי אחד הבגדים, התחייב מיתה.

ג. אפוד

האפוד נתלה מאחורי גב הכהן עד כפות רגליו, וממנו יצא אבנט. מעל החגורה נתפרו שתי כתפות עד הכתפיים, שם הותקנו משבצות זהב בהם 'אבני שוהם', עליהם נחקקו שמות השבטים.

ד. חושן

החושן, עשוי היה בד, ובתוכו הונחו ה'אורים-ותומים'. על החושן נקבעו 12 משבצות זהב ובהם אבנים עליהם נחקקו שמות השבטים.

כדי שהחושן לא יזוז ממקומו, הוא נקשר אל האפוד בשרשרות זהב מלמעלה, ובחוטי תכלת מלמטה.

ה. מעיל

המעיל היה כולו בד תכלת, ובתחתיתו נקבעו פעמוני זהב וכדורי בד כדמות רימון.

ו. ציץ

על מצח אהרן הונח ציץ זהב שנקשר לעורפו בחוטי תכלת.

ז. מילואים

בשבועת ימי המילואים, שימש משה ככהן, ובסיומם התמנו אהרן ובניו לכהונה באמצעות מספר עבודות שנעשו בכל יום משבועת

הימים, כדלהלן:

א. הבאת סל ובתוכו 30 חלות. ב. טבילה ולבישת הבגדים. ג. יציקת שמן על ראש אהרן. ד. הקרבת פר חטאת, חלקו הוקרב במזבח והשאר נשרף. ה. איל לעולה, ואיל לשלמים - אשר מדמו נתן משה על תנוך האוזן, ועל אגודל היד והרגל, של אהרן ובניו. גם הזה עליהם ועל בגדיהם מהדם שעל המזבח, ומשמן המשחה.

ח. מילואים

משה והכהנים הניפו חלקים מאיברי השלמים, יחד עם 3 חלות שהופרשו מהסל, והם הוקרבו על המזבח. יתרת הבשר והחלות אכלו הכהנים, ואילו למשה ניתן החזה.

גם במשך הדורות, כל המתמנה לכהן גדול, צריך ללבוש הבגדים שבעה ימים.

ט. מזבח

המזבח הפנימי, עשוי היה עץ מצופה זהב, ועליו הקטירו קטורת פעמיים בכל יום, וכן היו עליו דם קרבנות ביום הכיפורים.

מבט על פרשת כי-תשא הבעל"ט:

מה בפרשה: עמוסה פרשת כי-תשא בשלל נושאים גורליים. ראשיתה עוסקת עדיין במשכן וכליו, ובמרכזה מופיעה פרשת חטא העגל, וההשלכות בעקבותיו: הגזירות, והתפילות. כל אלו לצד כמה אזהרות ומצוות שנמסרו לבני ישראל.

נושאי הפרשה: מחצית השקל • הכיור • שמן המשחה • הקטורת • חכמי לב לעבודת המשכן • שבת • חטא העגל, הגזירות וביטולם • אהל משה חוץ למחנה • התרחקות המאומות • עליה לרגל • קרני אור פני משה

חיים של תורה

מגלת חשיבות לימוד חומש רש"י

כך תדע את התורה שבעל פה!

"בדרך הטבע אין אדם יכול לזכור את כל התורה-שבעל-פה, לכן הקדים הקב"ה ונתן לנו את התורה שבכתב, שעל ידי העסק והיגיעה בתורה שבכתב, ובכח החזרה והשינוי עליה, זוכים לסגולת הזכרון והעדר השכחה, וממילא זוכרים את כל התורה שבעל פה".

(שפע חיים, רעוא דרעוין, פרשת במדבר, מאמר ד)

נישא השבוע:

מכל מלמדי

יְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הַשֵּׁן וְאֶפֶד (שמות כח, ד). קָמִין סִינֵר וכו' שְׁחֹגְרוֹת הַשָּׂרוֹת כְּשָׂרוֹת עַל הַסּוּסִים (רש"י)

הכרת והבנת מושג בתורה

לב דעת

רבנוכה

בפרשת השבוע אנו לומדים שבשבועת ימי המילואים הביא משה רבנו לחצר המשכן סל ובתוכו 30 חלות, משלשה סוגי אפייה שונים, מכל סוג - 10 חלות, כמו שנאמר (שמות כט, ב) וְלֶחֶם מִצֹּת, וְחֹלֶת מִצֹּת בְּלוֹלַת בֶּשֶׂמֶן, וְרִיקְיָ מִצֹּת מִשְׁחִים בֶּשֶׂמֶן. הסוג הראשון, הנקרא 'לֶחֶם מִצֹּת', נעשה בתהליך הנקרא 'רְבִיבָה' (או 'מְרַבֶּבֶת'), שפירושו המילולי: יציאת מים רותחים על הקמח. וכך היה תהליך עשייתו: תחילה שפכו שמן על הסולת; ואחר כך אפו מעט את הבצק, ולאחר על האפייה טיגנו אותו בשמן על מחבת.

עיניים לראות הבנת מילה אחת בתורה

שוליים

בימינו השתבשה המשמעות הנכונה של המילה 'שוליים', כשמשמשים במובן של קצה ושפה הנמצא בצד, כך נוכל לשמוע על רכב החונה 'בשולי הכביש', או נבקש מהגורפיקאי האחראי על עימוד הספר להשאיר בשני הצדדים 'שוליים רחבות'. וכיצא בזה.

אולם הפירוש המדויק והמקורי של 'שוליים' בלשון הקודש, הוא: החלק התחתון, כמו בפרשת השבוע (שמות כח, ג) וְעִשִׂיתָ עַל 'שוליי' רַמְיֵי תְּבֵלֶת, שאין פירושו על צדי המעיל, אלא בתחתית המעיל. כך גם בגמרא (מגילה יא, א) דרשו אשחזורו נקרא בשם זה על שם 'שהושחרו פניהם של ישראל בימי כשולי קדרה', שהכוונה על תחתית הקדירה המושחרת מהאש הבעורת תחתיה.

אזניים לשמוע בללי רש"י הק' בדקדוק הלשון

'פה' - בינוי או פעולה?

אם נשמע יהודי אומר לחברו: 'אני כהן רק כעת בשעות הבוקר, אבל אחרי הצהריים אינני כהן, כמוכן שהבדים יישמעו מזוירים ומעוררי גיחון'. כל זאת לפי שאנו טועים לחשוב שהמילה 'פה' היא שם התואר והכינוי של צאצאי אהרן הכהן, על שם מעמדם וחשיבותם, כדוגמת הכינוי 'כהן מדין' או 'כהני מצרים'. כך שהכינוי אינו מוגבל רק לשעות הבוקר אלא הוא דבר תמידי.

אולם לומדי ונבחי תורה-שבכתב עם פירוש רש"י, גילו בדברי רש"י בפרשתנו על הכתוב (שמות כט, ל) שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשֶׂם הַפֶּהֶן תַּחְתֵּי מִבְּנָיָו, שבכל מקום שנאמר בתורה 'פה' אין זה תואר וכינוי לאדם (כי אז היה הפסוק חסר והיה צריך לפרשו כאילו נאמר 'הכהן שיכהן תחתיו מבניו').

אלא, 'פה' הוא מלשון 'פועל', שהיא מילה המתארת אדם העושה כעת פעולה. כך שכשאנו אומרים על אדם שהוא 'פה' הכוונה שהוא כעת עובד ומשרת לה'. לא מופרך לומר שבבוקר הוא משרת ואחרי הצהריים הוא לא במשמרת העבודה...

יפשפש במעשיו

כאשר הופיע לראשונה הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זי"ע, בעל תולדות יעקב יוסף, לפני רבו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, הסביר לו הבעש"ט את היסוד החשוב שמכל דבר שרואה אדם או שומע ניתן ללמוד דרך בעבודת הבורא. תוך כדי שיחתם נכנס שם אל הבית נכרי אחד שהיה במקצועו מתקן כלים, ושאל את הבעש"ט: 'אולי יש בביתך כלים, כמו חביות או דליים שהתפרקו, הצריכים תיקון?' 'לא!' - ענה לו הבעש"ט 'בביתי הכל ברוך השם שלם בתכלית, ואין צורך לתקן שום דבר'. המשיך הנכרי ושאל שנית: 'בכל זאת, חפש וברר היטב, אולי לאחר החיפוש תמצא דבר כל שהוא שהתקלקל בביתך והוא טעון תיקון'.

פנה הבעש"ט אל רבי יעקב יוסף ואמר לו: הנכרי הזה אכן תמכוון לכלים פשוטים, ואולם בעיני הוא שליח ההשגחה העליונה, להוכיח אותי שלא הכל אצלי שלם בתכלית, וכי יש עוד אצלי דברים הטעונים תיקון, צריך אני לחפש ולפשפש עוד ועוד במעשי, אולי בכל זאת אמצא דבר מה הצריך תיקון!

מרחוק ה' נראה לי

כשביקר פעם הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל אצל מרן החזון איש זי"ע, פנה אליו החזון איש והצביע על המנורה החדשה אשר ראש העיר של בני ברק, הרב יצחק גרשטנקורן, התקין סמוך לפתח ביתו. 'ראית מה עשה הרב גרשטנקורן?' - שאל החזון איש פעם ופעמיים, כשרבי יעקב אינו מבין מה פשר השאלה, ואז שמע את החזון איש ממשיך לענות בעצמו: 'הוא התקין מנורה בכניסה לביתי, והנה כשיצאתי מהבית להתפלל מעריב, הבחנתי בצל שלי

שנפל על הרצפה בגלל תאורת המנורה, וככל שהתרחקתי מהמנורה הלך הצל שלי וגדל, אחר כך כאשר חזרתי לכיוון האור, הלך הצל וקטן, עד שכאשר הגעתי סמוך לאור, נעלם הצל לגמרי. כמה מוסר השכל יכולים אנו ללמוד מהמנורה והצל! - סיים החזון איש - ככל שמתרחקים ממקור האור, מהקב"ה, נדמה לאדם שהוא גדול יותר, וככל שמתקרבים לאור וזוכים לאמונה וקרבת אלוקים, אזי רואה ומבין האדם כמה קטן הוא, עד שכשמגיעים סמוך למקור האור, מתבטל לגמרי! ריחוק מהקב"ה מביא למחשבת כוחי ועוצם ידי, אבל ככל שמתקרבים למקור האור אנו מבינים מה דל כוחנו!

הקוצרים באלול, רבינה ישבעו

באחד מימי חודש אלול הצטרף הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע אל פמליית חסידים שנסעו יחד עם מורם ורבים הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע בנסיעה לעבר יעד מסוים. על אם הדרך הם עצרו לנוח בבית מזיגה, וכשנכנסו אל הבית ראו כמה גוים יושבים שם ומשוחחים ביניהם. בין השאר קרא אחד מהגוים לחבריו והזהירם שחייבים להודור בעבודות השדה בחודש זה, כי מי שלא יעמול היום לא יהיה לו מה לאכול בשאר ימות השנה, כי חודשי אלול ותשרי הם ימי הקציר, ומי שלא יטרח כראוי לעבוד את עבודת הקצירה במועדה, יתעפש כל היבול, והתבואה תתקלקל. חייבים לנצל היטב את הימים הללו לעבודה, כך שיהיה לנו מה לאכול כל השנה! כשמוע הרה"ק מלעכוויטש את דברי הערל פנה ותיקף אל פמליית החסידים ואמר: 'האם שמעתם מה הוא אומר? מי שלא יעמול כראוי בחודש הזה, חודש אלול, לא יהיה לו מה לאכול בשאר ימות השנה!'

חכמת התורה אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

כדי שלא לענות לכסילים כאיוולתם, אבל בשבת הבאה דרש שוב בבית הכנסת ואמר: 'מה שאמרת בשבוע שעבר שאהרן היה קדש קדשים, פסוק מפורש הוא בדברי הימים (א' כג, יג) וַיִּבְדַּל אֶהָרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא! ופני המשכילים חפז...

מחלוקת על שלום...

וַיִּקְחוּ אֵלָיו שְׂמֹן זַיִת זָךְ (שמות כו, ב)

מסופר על אברך שאחרי נישואיו התעורר ויכוח בבית באיזה סוג נרות להדליק לכבוד שבת. הוא היה רגיל מבית אביו שמדליקים בשמן-זית, ורצה שגם בביתו ידליקו כך, ואילו רעייתו היתה רגילה מבית הוריה שמדליקים בנרות פשוטים של פרפין וכדו', ולא רצתה לשנות ממנהג הוריה. נמנו וגמרו לשאול את פי מרן הרה"ק בעל שפע חיים מצאנו זי"ע, וכאשר יורה כן יעשו. כששטחו לפניו את השאלה, עלתה בת שחוק על פניו ואמר לאברך: הרי עייק תקנת חז"ל להדליק נר שבת היא משום שלום בית (שבת כג, ב), וכאן מעוררים ויכוח כיצד לעשות את השלום-בית? ... הנח לה להדליק כרצונה, כי זו מצוה השייכת לה.

ואה, למה?

לָשֶׁם שָׂבוּ וְאַחֲלַמָּה (שמות כח, ט)

מסופר על הגאון מווילנא זי"ע [ויש מביאים זאת על החידושי הרי"ם מגור זי"ע], שנשאל על ידי יהודי שהציעו לבתו בחור מצוין, אך אחיו של הבחור סר מהדרך, האם זו סיבה לפסול את השידוך? נענה הגאון ואמר בדרך מליצה: לָשֶׁם שָׂבוּ - תסתכל רק על השם הטוב שבו, בבחור המיועד, וְאַחֲלַמָּה - ואח - למה? מה איכפת לך מיהו אחיו של החתן?

מי הוא קודש-קדשים...

וְכָפַר אֶהָרֹן עַל קִרְבָּתוֹ אֶתֶּת בַּשֶּׁה קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לַה' (שמות ל, י)

רש"י פירש את המילים 'קדש-קדשים-הוא' שהכוונה על המזבח, אולם המלבי"ם דרש בבית מדרשו שמילים אלו עולות על אהרן הכהן, שהוא 'קדש קדשים'. פירוש זה קומם עליו את המשכילים שלעגו ושאלו איך אפשר לומר על אדם שהוא קודש קדשים?! המלבי"ם שתק לפי שעה

האם חובה ללמוד פירוש רש"י על פרשת זכור?

בשבת זו, קוראים גם את פרשת זכור את אשר עשה לך עמלק. על כך התעורר בקרב פוסקי דורנו נידון הלכתי מרתק, הנוגע ללימוד פירוש רש"י על התורה.

כל מילה

בספרו 'מועדים וזמנים' (ח"ב, קס"ה) חידש מרן פוה"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א וכתב: 'בענין קריאת פרשת זכור ראוי לעורר בדבר שמצוי טובא, ולא מצאתי כעת מבואר בפוסקים'.

בדבריו הוא עומד על דברי השו"ע (סי' קצ"ג) שהשומע ברכה מחבירו אינו יוצא ידי חובה, רק כשהבין כל מילה, והרי בפרשת-זכור יש רבים שאינם מבינים את פירוש המילים, כמו למשל זיוונבך כל הנחשלים, וכדו'. לכן, כמו שמדקדקים מאד בפרשת זכור לשמוע כל אות, יש להיזהר ללמוד היטב ולהבין כל מילה (ואף שיש צדדים להקל, לכתחילה בוודאי יש להחמיר, עיי"ש).

לפני הקריאה

יש מקומות שנוהגים להקריא לפני הציבור

את פירוש רש"י קודם קריאת פרשת זכור בבית הכנסת, כפי שהביא מרן הראש"ל צ' הגר"י יוסף שליט"א בספרו 'לקוט יוסף' (סי' תרפ"ה) וכתב שתבוא עליהם ברכה.

בערב שבת

כך כתבו גם רבים מפוסקי זמנינו שלכתחילה ראוי וטוב שכל אחד ילמד בערב שבת את פרשת זכור עם פירוש רש"י, כדי לצאת ידי חובה בהידור.

אינו מעכב

אך לעיקר הדבר, חולק שם בילקוט-יוסף וכותב שאפשר לצאת ידי חובה גם ללא הבנת כל מילה, בפרט אם הבין את כללות הענין. כעין זה מובא בהליכות שלמה (פורים, פרק יח) שאף אם טעה בהבנת איזה פסוק, יצא ידי חובה, כי הבין את עיקר הזכירה.

לכתחילה יש להחמיר וללמוד פירוש רש"י על פרשת זכור, ולהבין כל מילה. ולדעת הילקוט יוסף - אין חובה להחמיר בזה, רק מנהג טוב והמחמיר תבוא עליו ברכה.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוש המקשר: מחיית עמלק

פרק י"ד (פסוק נ"ב) 'ותהי המלחמה, וממשיכים את פקד ט"ו עד אחרי פסוק ל"ג'.

מנהג הספרדים: מתחילים בתחילת פרק ט"ו יציא שמואל אל שאול, ומסיימים אחרי פסוק ל"ד.

מנהג האשכנזים (וכן מנהג תוניס ולוב): מתחילים בפרק ט"ו פסוק ב' 'כה אמר ה', ומסיימים אחרי פסוק ל"ד.

בשבת זו, בו אנו קוראים את מצות זכירת מעשה עמלק וחיוב מחייתו, תיקנו חכמים להפטיר בהקשר לכך בספר שמואל א' (פרק ט"ו) את ההפטרה העוסקת בשאל המלך שהצטווה על ידי שמואל הנביא להילחם בעמלק ולהכריתו לגמרי, והעונש שנושגש שאלו כאשר השאיר בחיים את אנג מלך עמלק ואת מיטב הצאן והבקר.

מנהג התימנים: מתחילים בפסוק האחרון של

בנמה פרשיות לא מוזכר משה רבינו?

ממנו הכהונה וניתנה לאהרן (ובחים קב, א), על כן לא נזכר שמו של משה בפרשה זו, מפני עגמת נפשו של משה שלא זכה לכהונה.

דחייה אחרונה

דבר נחמד מביא בספר שי"ח-ה הפרשה, שאמר לו האדמו"ר בעל הבית ישראל מגור זי"ע, כפי ששמע מהמלמד דרדקי שהיה בבית חמיו: כשאמר משה רבינו בפרשת כי תשא 'מחני נא מספרך' היה מוכרח להיות שימחה שמו מאחת הפרשיות, אך מחמת חיבתו של משה אצל הקב"ה דחה גזירה זו לפרשה הבאה, וכך נדחה הדבר מפרשה לפרשה, עד לשנה אחרת בהגיע פרשת תצוה, שהיא הפרשה האחרונה לפני כי תשא, היה מוכרח לקיים הגזירה, ולכן דווקא בפרשה זו לא נזכר שמו של משה רבינו.

יום מיתת משה

ביאור אחר כתבו כמה ספרים. כי הנה רוב השנים חל יום ז' באדר - יום מיתתו של משה רבינו - בפרשת תצוה, ועל כן אין נזכר שמו של משה רבינו בפרשה זו, לרמוז על כך שמשנה רבינו נסתלק ונעדר בשבוע זה (עבודת ישראל, פרשת ויחי; אמרי פנחס בשם זוהר חדש, ח"ג רמו, ב; ויש מביאים כן בשם הגר"א מווילנא, ועוד).

ביאור זה יש בו השלכה הלכתית, כפי שכתב שם באמרי פנחס, שמכאן יש קצת ראייה שבשנה מעוברת יש לקיים את התענית של ז' באדר הראשון, שהרי בשנה מעוברת חל פרשת תצוה באדר הראשון, ועל כרחך שמשנה רבינו מת באדר הראשון. [ובגוף הדברים האריכו הפוסקים אימתי יש לקיים את צום ז' אדר בשנה מעוברת.]

משה ברמו

בשם הגר"א מווילנא מובא, שאף שלא מפורש שמו של משה בפרשתנו, אבל נרמז שמו ברמז במספר הפסוקים שבפרשה, כי הנה המילואים של משה - מ"ם שי"ן ה"א, עולים בגימטריא 101, כמספר הפסוקים שישנם בפרשת תצוה.

השלמה בפקודי

נחתום את המאמר בדבר נחמד שכתב בספר מראה יחזקאל (בפרשתן), שהן אמת שמשנה לא מוזכר בפרשתנו, אבל לעומת זה הוכפל ח"י פעמים שמו של משה רבינו אחר כך בפרשת פקודי, לרמז שצדיקים תחילתן יסורים וסופן שלווה. אבל בעמלק להיפך, שאף שעכשיו הוא ראשית גוים, מ"מ לעתיד לבוא ימחה שמו, כי רשעים תחילתן שלווה וסופן יסורים, ולכן בדרך כלל קורין בפרשת תצוה את פרשת זכור, לרמז על ענין זה, עכ"ד. יתכן להוסיף, שלכן נכפל שמו דווקא י"ח פעמים, כנגד י"ח פרשיות שלא נזכר שמו.

פרשתנו נפתחת בפסוק ואתה תצוה את בני ישראל, בשונה מפרשיות רבות הפותחות במילים 'וידבר ה' אל משה'. ידועים דברי זוהר הקדוש (ח"א, רמו, א) שאדם צריך להיזהר שלא לקלל את עצמו, שהרי משה רבינו אמר בפרשת כי תשא (שמות לב, לב) 'מחני נא מספרך אשר כתבת', ונמחה שמו מפרשת תצוה. ואף בפרשת תצוה קודמת לפרשת כי תשא, אין מוקדם ומאוחר בתורה (וזהר חדש, מדרש הגעלם, ח"ב דף א).

עוד פרשיות

על פניו נראה, וכך סבורים רבים, שפרשת תצוה היא אכן הפרשה היחידה בתורה בה מושמט שמו של משה. וכך נראה לכאורה מדברי בעל הטורים בתחילת פרשתנו: 'ואתה תצוה - לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, והטעם, משום שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת' וקללת חכם אפילו על תנאי באה (מכות יא, א). עכ"ל'.

אך האמת היא, שישנם עוד פרשיות שלא נזכר בהם שמו של משה, ואלו הם: כל הפרשיות בחומש בראשית, וכן חמש פרשיות בחומש דברים: עקב, ראה, שופטים, כי תצא, כי תבוא.

ואכן בחומשים הישנים נוספו בבעל הטורים עוד כמה תיבות, וז"ל: 'שמשעה שנוולד משה אין סדר שלא נזכר בו שמו של משה רבינו, חוץ ממשנה תורה', עכ"ל, ופלא על מדפיסי כמה חומשים חדשים שהשמיטו תיבות אלו.

הפרשה העשירים בתורה

יש שכתבו רמז נאה שכל הפרשיות הללו מרומזות בתיבות 'אשר כתבת' שהם נוטריקון: א'תה-תצוה, ש'ופטים, ר'אה, כ'י-תצא, ת'בוא, ב'ראשית (כל החומש), עקב ת'שמעון.

ויש שכתבו רמז בתיבת מחני נא 'מספרך', שהוא נוטריקון מספר כ', שרומז על פרשת תצוה שהיא הפרשה העשירים במספר מתחילת התורה.

עוד רמז נאה רמזו, כי הנה יש בסך הכל י"ח פרשיות בתורה שלא נזכר בהם שמו של משה רבינו, וגם בתיבות מחני נא מספרך אשר כתבת ישנם י"ח אותיות! עוד יש לרמז, שתיבת 'מחני' היא אותיות 'מן יח', שימחה אותו מן י"ח פרשיות.

עגמת נפש

מפרשי התורה עמדו על השאלה, מדוע דווקא בפרשת תצוה התקיימה בקשת משה 'מחני נא', ולא בפרשה אחרת, וכבר נאמרו בזה ביאורים רבים, ונציין חלק מהם. בעל הטורים כאן כתב, שכיון שבפרשת תצוה מדובר מהכבוד והתפארת שיש לעשות לכהנים, וידוע שהיתה הכהונה צריכה להיות ביד משה, אלא שבעבור שסירב לילך בשליחות המקום ניטלה

תורתך שעשועי

פרפראות וחיידים על פרשת השבוע ופירוש רש"י הק'

מחזור תורה ששינוי מופיע במערכת מדי יום שני - ניתן להשיב על החידות עם יום ראשון בשעה 24:00 לזכרם מדי יום בן יקול התורה שיתחזק 7 שעות מתקבלות הפנים ששונות במערכת. מילות פירוש רש"י אינן עורכים ומכוסות את המילים בלבד | בן המשלים וכוונת מנהיגות הרב (שמואל) יוסף דעת - 200 @ 3 X זכרם חידוד בפרשה - 100 3 X זכרם | כמנוח בקופסא - 150 @ 3 X זכרם

יוסיף דעת קטיגור נעשה סניגור?

על הכתוב בפרשת שבועת ימי המילואים (שמות כט, א) וְהָהָרָה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדְּשׁ אֹתָם לְפָנָי לִי לְקַח פֶּרֶא אֶחָד מִן פֶּקֶד, כותב רש"י: "פר אחד - לכפר על מעשה העגל שהוא פרי". ותמוה: שרשי מובא בגמרא (ר"ה כו, א) שאין תוקעים בראש השנה בקרן של פרה, כי אין קטיגור נעשה סניגור. ואם כן, איך יתכן שכאן לקוח פרה לכפר על העגל, וכיצד הקטיגור נעשה סניגור?!

חידוד בפרשה מילוי

מצא בפרשת השבוע, בחומש או ברש"י, ארבע סוגי מילוי: א. דבר שמילאו אותו באבן. ב. דבר שמילאו אותו בעפר. ג. מקום של אבא המתמלא על ידי הבן. ד. ידיים המתמלאות ומחזיקות בתפקיד.

כמונה בקופסא סולת היטים

בפרשת השבוע נאמר (שמות כט, ב) וְלָהֶם מִצֹּת וְחֵלֶת מִצֹּת וְגו' סֹלֶת חֲטִיטֵי תַעֲשֶׂה אֹתָם. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה מביא רש"י פסוק זה וכותב: "אין סלת אלא מן החטין, שנאמר (שמות כט, ב) סלת חטין". היכן הם דברי רש"י אלו?

ידיעת התורה

א. מה המקור של רש"י לצורת האפוד?
א. מכילתא דרבי ישמעאל. | ב. רבי משה הדרשן. | ג. לבו אמר לו.

ב. ולא יזח החושן, באיזה שפה 'יזח' הוא ניתוק?
א. לשון יוני. | ב. לשון ערבי. | ג. לשון פרסי.

ג. מה ההבדל בין 'קיהה' ובין 'לקיהה'?
א. אין הבדל ביניהם. | ב. קיהה בדיבור, ולקיהה בדייט. | ג. קיהה בכסף, ולקיהה במשיכה.

ד. האם שמן-כתיב כשר למנחות?
א. פסול למנחות, וכשר רק למאור. | ב. כשר למנחות, אבל אין צריך דווקא כתיב. | ג. רק למנחות כהן גדול.

מחזור תורה ששינוי מופיע במערכת מדי יום שני - ניתן להשיב על החידות עם יום ראשון בשעה 24:00 לזכרם מדי יום בן יקול התורה שיתחזק 7 שעות מתקבלות הפנים ששונות במערכת. מילות פירוש רש"י אינן עורכים ומכוסות את המילים בלבד | בן המשלים וכוונת מנהיגות הרב (שמואל) יוסף דעת - 200 @ 3 X זכרם חידוד בפרשה - 100 3 X זכרם | כמנוח בקופסא - 150 @ 3 X זכרם

בזכות התורה שמות הוזכרו בהנרות

פרשת יתרו

- זכרים במבנה יומי - תורה כארד 200**
ניקח וזכרים יעקב דוד פרנס - ירושלים
ניקח וזכרים יהודה וזי - בני ברק, תשנ"ד
הרב בנימין לב - מודיעין עילית, קול אריה
הבה"ח שמאל ולפין - מודיעין עילית, היכל יוסף
הרב מרדכי דב ברימלנד - בני ברק, אלכסנדר
הרב דוד אורלנצ'ק - בני ברק
הבה"ח אליהו שפר - אשדוד, וילקומיר
ניקח וזכרים ישראל מאיר גוטליב - מודיעין עילית
ניקח וזכרים יעקב הכהן - ירושלים
הרב משה ציטיאט - בני ברק, דרכי איש
הרב ישראל מלק - מודיעין עילית, אילת השחר
הבה"ח אשר גנס - ירושלים, ברכת שמואל
הבה"ח מאיר מקובר - בני ברק, אלכסנדר
הרב ערוד שפיגל - מודיעין עילית, מיר ברכפלד
הבה"ח שלום חנו פולק - אלעד, בית אברהם
הרב שמעון רובין - בני ברק, קראקא
הרב משה חבני - ירושלים, שייח יצחק
הבה"ח שלמה אריה - אלעד, בית שמעיה
ניקח וזכרים דוד כובני - מודיעין עילית, דרכי ישר
הרב יוחנן קלרמן - אלעד
הבה"ח משה בונאן - בני ברק, תורת חיים בני ברק
הרב דני מרדכי לוי - נוף הגליל
הרב יוסף קסל - מודיעין עילית
ניקח וזכרים אלעזר ראגד - ירושלים, חכמת שלמה
הרב בנימין מוגני - עמנואל, אור גבריאל
הבה"ח שמאל שושני - אשדוד, קודש יעקב
הבה"ח אשר חיים פרוש - בית שמש, תורת עולם
הרב דוד משה גליקסן - רחובות

- זכרים במבנה שבועי - תורה כארד 500**
הרב שלמה ולמן גנס - בית שמש, שייח יצחק
הרב פנחס מנחם שיק - מודיעין עילית
הרב משה שטיינברג - ביתר עילית
ניקח וזכרים שמעון ליוראווין - קרית יערים, תפארת יהודה
- זוכה במבנה הפטרה - סט נ"ד**
ניקח וזכרים מרדכי פרידמן - בני ברק, משכנות יעקב
- זכרים במבנה תורה שבכתב בגמרא - ש"ס ובלכתך בדרך**
הבה"ח אליהו בצרי - ירושלים

- זכרים בחידת יוסף דעת - תורה כארד 200**
הרב אריה אלפא - מודיעין עילית, תפארת יעקב
ניקח וזכרים דניאל מנחם פליגלמן - בני ברק, רחין
הרב ישעיהו לוצקין - מודיעין עילית, רצופות
- זכרים בחידת חיידית תורה - תורה כארד 100**
הבה"ח שמעון ליברמן - בני ברק, בית מדרש עליון
הרב דניאל ציטיאט - בני ברק, תורה למשה
ניקח וזכרים יוסף גלר - ירושלים, מנחת חינוך

- זכרים בחידת כמונה בקופסא - תורה כארד 150**
הרב אריה גליקסן - בית שמש, האבת תורה
הרב אברהם יונגר - קרית גת, נכנסת ישראל-סלונים
הבה"ח אליעזר צבי חנון - ירושלים, מתחבוקא בעלזא
- זכרים במכתבי תורה - תורה כארד 150**
הרב אליעזר וויטש - בני ברק, תורה בתפארה
הרב חיים לוצקין - בית שמש, פרושים

- זכרים בהגרות נבתיים קבועים - תורה כארד 100**
הרב יהודה וזיל - טבריה
ניקח וזכרים מרדכי שמש - בית שמש, נתיב התורה
הרב חיים מנדל סירוטה - בית שמש, דרכי שמואל
הרב גבריאל שברגר - ירושלים, בית התלמוד
הרב משה הכט - ירושלים

אהבת תורה

משנתא אחרי יומים

אני מודה לכם מאוד על המיזם של שירת הים, נרשמתי וריתתי ישועה גלויה! אני רציתי לקנות דירה ולשם כך היינו זקוקים למשכנתא על סך של 850,000 ₪. ביקשנו מהבנק אישור סופי למשכנתא, ומכמה סיבות שאנחנו חששנו מאד שזא לא נקבל אישור, ואז קיבלתי על עצמי לומר 40 יום שירת הים ככוונה, אחרי יומיים שאמרת שירת הים ככוונה נושעתי וקיבלתי אישור על כל משכנתא!!! אשמח מאוד שתפרסמו את ההשגחה העליונה!

בישיבתו של רש"י

וראה אני לנכון לשלוח לכם עובדא המלמדת את גודל חשיבות לימוד רש"י הקדוש, מתוך הספר הנפלא 'מאור התורה' העומד לצאת לאור בקרוב: מעשה מופלא במינו פרסם בזמנו הגה"צ המופלא רבי אשר שולמאן זצוק"ל, רבה של טבריה, שהכה גלים ועורר את הציבור לקביעת עתים ללימוד פירוש רש"י הקדוש. אחד מנגני העלילי של טבריה היה רבי עזריאל חיים זילבר זצ"ל [סבו של הגאון הגדול רבי מיכל זילבר שליט"א], התמדדו היתה מן המפורסמות, אך במיוחד דבקה נפשו בפירושו של רש"י. תקופה מועטה לאחר הסתלקותו הופיע באחד הבקרים הרב שולמאן לשיבה ורוחו נסערת. כשנשאל מה קרה, סיפר: ראיתי את רבי עזריאל חיים בחלום, שמח ולבוש

פרי עטם של רומדי תורה שבכתב מרחבי תבל

בגדי שבת. ולשאלתו היכן הוא נמצא, ענה: 'אני לומד בישיבתו של רש"י!' הרב שולמאן זצ"ל היה נלהב ונרגש ממה שחזה, כאילו דיבר בחקיק עם ידידו פנים אל פנים כפי שנהגו שנים ארוכות. ציין על כן בנור ר' יצחק זילבר ז"ל: זה אכן היה פלא! כי כל עולמו התורה על אבני נזב פירושי רש"י, והוא החזיר בנו אהבה והערכה אליו, בכל הדומנות שלמדנו יחד, ואחד מאתנו שאל שאלה, היה עונה: 'הרי הרבי לידך' על הדף, תשאל אותו - כשכוונתו לרש"י - אם עדיין לא תבין, אשמח להבהיר לך!'
ז. ליפשיץ

זכה לו!

יעמדו על הברכה רבבות אלפי ישראל אשר קיבלו ע"ע להתחבק באמירת 'שירת הים' ככוונה והבנה במסגרת מבצע 'שירת שבכתב'

הזוכה אשר עלה בגורל על מגילת אסתר מוהדרת ומפוארת הרב פנחס מנדל הי"ו - בני ברק

קו 'קול התורה' 02-500-2018

לחיוג מארה"ב: 1518-9881-351 | לחיוג מאנגליה: 0131-0613-0433

הצטרפו ללגיטו של מלך

לומדי ונבחינו תורה שבכתב לרישום והצטרפות | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים מדור 'תורתך שעשועי' | הגרלות ענק שהן שירה בצדה

מערכת השיעורים עברית | לשה"ק | אידיש סיכום יומי קצר | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת | שיעורי מבוא ושיעורים שונים | שמעו ותחי נפשכם

קבלת הגיליון השבועי בדוא"ר: 7* | gts025002018@gmail.com | לקבלת הניוזטר יומי: ts025002018@gmail.com

לא מוותרים

על הלימוד היומי
הקבוע בתורה שבכתב

**גם בימי
הפורים
הקדושים!**

קִיְמוּ וְקַבְלוּ הַיהוּדִים עֲלֵיהֶם
"אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש
דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים קיימו מה
שקיבלו כבר" (שבת פת).

פסק הלכה

טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה,
וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה, ודרשינן
אורה זו תורה (רמ"א או"ח תרצ"ה) וכן כתב מהר"י
ברי"ן... מצוה לעסוק בתורה קודם הסעודה, והיא
מגינה עליו שלא יארע לו קלקלה בסעודה.

(עטרת זקנים)

הבטחה לעולם הבא

"...שכל העוסק בתורה בין מגילה דלילה למגילה
דיומא, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, כך קיבלתי
סתם וטעמא לא ידענא, אבל אני אודין ואבין..."

(חתם סופר, דרושים ואגדות)

"למה תיקנו כפרים ועיירות קורין בי"ד וכרכין בט"ו,
דאמרינן במשנה על שלשה דברים העולם עומד,
על התורה ועל העבודה וכו', ובפורים חייב לבסומי
וליכא תורה לכן תיקנו כדי שיתקיים על הנשאר"

(אמרי פנחס)

בימי הפורים הקדושים

מקפידים ביתר שאת וביתר עז
ללמוד ולהיבחן על
הלימוד היומי הקבוע
ונכנסים להגרלה מיוחדת על
2 כורסאות הסבה
מפוארות לליל הסדר

ההגרלה
תיערך בין
הלומדים
והנבחנים על
הלימוד היומי
י"ב - י"ז אדר

זכירה עם הבנה בשביל לזכור ולמחות - צריך להבין!

כמופיע במדור 'תורה והלכה' בגיליוננו, וכפי שעוררו גדולי הפוסקים, יש להבין היטב את פירוש כל מילה ומילה בפרשת זכור, על מנת לצאת ידי חובה בהידור, ולכן לפני שמיעת פרשת זכור יש להקדים ולהכין עצמו בלימוד והבנת פסוקים אלו, על פי פירוש רש"י.

לתועלת הרבים, מביאים אנו את פרשת זכור בביאור משולב, המבוסס על פירושו של רש"י הקדוש, בפרשת כי תצא (דברים כה, יז-יט).

זָכוֹר – חובה לזכור תמיד, **אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֹלֶךָ בְּדַרְךָ, בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם.** ומה עשה עמלק: **אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדַרְךָ** - 'קרד' מלשון מקרה פתאומי, שכאשר היית בדרך הוא הגיע בפתע פתאום להילחם בך (וראה הערה²). **וַיִּזְנֶב בְּךָ** - עמלק הכה אותך במכת זנב, והכוונה על ערלת המילה, שהיה עמלק חותך ערלות המילה של ישראל וזורק אותם כלפי מעלה, במטרה להתרים כלפי שמים על מצות מילה. כל זאת היה כאשר נלחם נגד **כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ**, דהיינו אותם יהודים חלושים וחסרי כח, אשר בגלל חטאיהם היה הענן פולט אותם, והם הלכו אחרי הענן. מלחמה זו נלחם עמלק בך, כאשר - **וְאֶתְּהָ עַיִף** - צמא, עקב מחסור במים, **וַיִּגַע** - מותש וחלוש מחמת טורח הדרך. **וְלֹא** היה עמלק **יָרָא** מפני **אֱלֹקִים** ולכן הוא לא נמנע מלהילחם בך. על כן אני מצווה לך: **וְהָיָה בְּהֵנִיחַ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ** כאשר ה' יתן לך מנוחה, **מִכָּל אִיְבֶיךָ מִסָּבִיב, בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נִתַּן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ**, אזי בעת ההוא - **תִּמְחָה אֶת זֵכֶר עֲמֹלֶךָ** - תכלה ותבער מהעולם כל דבר שיש בו זכר לעמלק, כולל כל איש ואשה, עולל ויונק, מזרע עמלק, וגם את הבהמות של עמלק, כדי שלא ייזכר שמו כשיאמרו 'בהמה זו היא של עמלק'. כך תמחה את שמו לגמרי **מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. לֹא תִשָּׁכַח.**

א. רש"י בפרשת יתרו (שמות כ, ח) מבאר שכאשר הניקוד הוא 'זְכוֹר' - הרי זה מלשון ציווי וכאילו נאמר: אתה תזכור. אולם כאשר הניקוד הוא 'זָכוֹר' אין זה מלשון ציווי בגוף ישיר, אלא הוא מלשון 'פְּעוּל' ['מקור הפועל'], שפירושו: תיאור של עצם הפעולה ההולכת ומתמשכת באופן תמידי, ללא התייחסות למי שעושה את הפעולה או לזמן שהפעולה נעשית, וכאילו כתוב: 'לְזָכוֹר'. וכוונת הפסוק היא לומר: יש חובה לזכור.

ב. פירוש שני: 'קרד' - מלשון טומאה, שטימא את ישראל במעשי תועבה.

פירוש שלישי: 'קרד' - מלשון קרירות, שהוא קירר את הפחד שפחדו האומות מישראל, והוא היה הראשון שבא להילחם בישראל, ובכך הראה לכולם שאפשר להילחם בהם. דוגמת אמבטיה רותחת שאין כל איש יכול להיכנס בו, עד שבליעל אחד קופץ לתוכה, אף שהוא עצמו נכווה, אבל קירר אותה בפני אחרים שאינם מתייראים עוד להיכנס לתוכה.